

Pötschau: Tempel 1675. AImemor 1688

Verfallener Tempel in Grossbock bei Königshof a. d. E.

Tempel in Pauten bei Karlsbad

Ehemaliger Tempel in Kleinschüttau bei Karlsbad

Ehemaliger Tempel in Atlangendorf

Ehemaliger Tempel in Tutschap

Geschichte der Juden in Kassejowitz.

Bearbeitet von
Fachlehrer Jan Kára, Blatná.

Jakýsi Jakub Malý, Žid, koupil od magistrátu kasejovického r. 1597 chalupu pod hrází rybníka pivovarského za 30 kop 30 gr. Týž Žid prodal, tuším, polovici své chalupy r. 1609 Václavu Joanidesovi za 12 kop. Jakub Žid Černý také platil zdejšímu faráři desátek a sice trojího obilí po šesti snopech. R. 1609 prodal týž Žid chalupu svou Václavu Joanidesovi za 12 kop gr. mlá.

R. 1618 byly pryč v K. čtyři páry židovské.

R. 1652 bydleli Židé ve dvou domech a v jedné chalupě a r. 1654 dle rully bylo v K. 12 starších a 4 mladší Židé a zaměstnávali se především obchodem a kramářstvím. Byli zde títo nejstarší Židé:

1. Jakub Černý, měl malý krámček a po vsích chodil. Byl český Žid.

2. Abraham Kavka, živil se posestvím z Prahy. Byl zde již 7 let.

3. Vit Polák, s kořením chodil po vsích, kupoval peří a kůže. Pocházel z Polska a tu se nedávno oženil. 4. Měšcher Veger Leibl, ve vlně handloval. Byl židovský Žid, v Čechách rozený. Měl syna Šimona, 18 let starého a jiného Jakuba, 12 let starého.

5. Matěj Maister, mezi pány sloužil a tím se obživoval. Šťastný, syn jeho, chodil s kožemi po vsích. Druhý syn, Leibl, s posestvím chodil. Jini dva synové, Salamoun a Natan, sloužili v Praze.

6. Samuel Pferdt, chodil s kožemi po vsích, byl český Žid a před 8 lety se do K. přistěhoval.

7. Samuel Unger, český Žid, měl tu krám.

8. Marek Unger, též český Žid, kramářstvím se živil.

9. Volf Lazar, pražský Žid, větším dílem žil v Praze.

Tito Židé měli již tenkrát svého rb. a sice Salamouna, rb., jenž se sem před půl letem přistěhoval z Tejna a také děti učil.

Zajisté i tehdy měli Židé zdejší svůj hřbitov, na vrchu Stráži v lese nad městem položený.

Dle jedné zprávy měli Židé r. 1669 v K. již 5 domů svých a společně s křesťany zůstávali v 6 domech. Také měli svou synagogu a hřbitov.

R. 1670 zal. byla zvláštní gruntovní kniha žid., do níž zapisovány změny v majitelích jednotlivých žid. domů.

Vrchnostenská smlouva se Židy.

Dne 3. máje r. 1671 učiněna byla smlouva mezi Židy kasejovickými a vrchností lnářskou, následující:

1. Za ochranu budou platiti každoročně 100 zl. Schutzgeldu rýn.

2. Za místo pro pohřeb nákladem důchodu vystavený a obhrazený.

3. Kůže padlého dobytka k ruce důchodu zpeněžití a aby od toho osvobození býti mohli, ročně 2 zl. na dva termíny dávatí se uvoliti.

Dějiny Židů v Kasejovicích.

Zpracoval podle výpisků Msgo. P. Jana Hille, děkana v Blatné,
Jan Kára, odb. učitel, Blatná.

4. Také se uvolili starší Židé bráti ročně 12 centů kaprů, každý po 6 kr. vzíti.

5. Má se jim od sv. Jana nejprv příštího roku pořad sblého 100 sáhů dřeví k palivu nadčláti a před jejich domy dodatí, s pomocí jich na sáhy složití a vyvéstí, za které oni po 30 kr. a tak v sumě 50 zl. dáti.

6. Uvolili se ročně 8 prostatic soli ku své potřebě vzíti a po 5 zl. zaplatiti.

7. Který domek aneb budoucně v K. nákladem důchodu se vystaví, tedy z těch domů jistý nízký plat aneb nájem, jakož za vystavení školy jistovú sumu peněz a z ní roční plat dávatí mají, se podvolili na dva termíny.

Ohledně volby starších hejtman jednoho volil a druhého si volili sami a potom ho hejtman potvrdil. Těžší věci, co by starší sami nemohli rozeznati, to před hejtmana mají vznéstí a dalšího jeho nřazení očekávati.

Jestliže ale oni starší nějaké nedorozumění mohou to porovnatí, neporovnali, aneb k rozeznání hejtmanu neposlali, mají dáti pokutu jednu libru šafránu a kdo by zatajeně oznámil, ten má dostati třetí díl té pokuty. Také nemají žádného Žida do města více přimouti bez vědomí vrchnosti, ani někam jinam se odebrati.

Schutzgeld.

R. 1674 odváděli Židé za půl léta: Schutzgeldu 50 zl., za pohřeb 3 zl. a že z padlého dobytka kožů neberou, 3 zl. V celku 56 zl.

Stížnosti na Židy.

R. 1678 píse hejtman lnářský hraběti, aby se pro Židy nová punkta vydala a zostrála, že jest to velmi zapotřebí, neboť činí se skrze ně veliké obtížnosti a také se i trucovatí ukazují, že dobrého slova a nějaké poslušnosti od nich těžko jest užiti.

Dokládá toto těmi punkty:

1. Oni umrlé Židy do K. v noci vzíti dopustili a přijímali.

2. Maso od řesanských Židů do K. roznášeli a i křesťanům prodávali na újmu řesníkům.

3. Když starší, kterého ze Židů na kancelář postaviti mají, to se zpěčují i sami na jedno, dvoje vzkázání, se nestaví.

4. Krádeže se velmi páchají a téměř větším dílem na ty Židy o ztráty se potahují, byli také nedávno někteří časné v krádeži postiženi, o tuž se sice porovnali, avšak pro spáchání a dopuštění se toho slušně by měli býti pokutováni.

Také při právě rokycanském vyznali jistí zlodějové, že dva Židé z K. od nich šaty koupili, ale Židé než jednoho Žida postavili a o druhém vzkázali: že kdo ho potřebuje, aby si ho hledal.

Mají starší i týž Žid všechny své věci zapečetěné,

a uosrcavení toho žida je přivésti nemůže pro zlost úst a necných slov.

Ne nadarmo jsem jednoho ze starších karabáčem vyplatil a jestli se jim nějaká uzda neučiní, stále zaneprázdnění s nimi bude.

Ke konci pak svého dopisu ještě připojil tuto poznámku: chtěli mne dary obmyslně sobě koupiti, abych jim folk větší pustil a je tak v ostrosti neměl, byli však i s tím nepřijemně odbytí.

Někdy na podzim r. 1677 došla na kancelář lnářskou zpráva, že zdejší Židé přespólní Židy umrlé obzvláště ze Sedlice nočním časem do K. k pohřbu přijímají. I dal hejtman Židy předvolati a tak činiti jim přísně zakázal, s tím doložením, že se toho dočínili nevědouce jak kterak té moci od nich se dočinně na nich dostí k trestání a pokutě přivésti.

Hrabě pak Černín ještě doložil k této zprávě hejtmánově:

Židy přespólní pochovávati na hřbitově židovském při městy K. žádným způsobem nedovolují pod skutečnou pokoutou, nebo skrze takové nejnaze by se nemoc na panství vtrositi mohlá, která by se rozmnožila a panství ke škodě byla, nemají se žádní jiní nežli sami pod íosem v K. a na panství mém zůstávající Židé tam pochovávati.

R. 1686 vzrostl počet Židů kasejovických na 14 párů.

V r. 1695 zůstávali již v 6 domech a během let zakoupili sobě ještě jiné 4 a v jednom domě bydleli společně s křesťany.

Dle gruntovní knihy lnářské z r. 1695 bydleli zde tyto Židé:

1. Dědici Montpergrovští prodali svůj domek zvaný Karasovský r. 1687, který na obecním místě stojí a na němž také někdy Žid bydlel, Jakubu Herzkovi Židu, za 40 zl., pole pod 4 strychy a louka na jeden vůz sena ty Židovi patřily.

2. Naproti tomu bude Žid povinen k obci každoročně kontribuci platiti 3 zl. mil. vrchnosti dle občeje 6 dní zemní roboty vypravovati, uorky, patřící do důchodu vrchnostenského odvozovati.

Více k obci mimo od starodávna ouroku obecního, za lovení rybníkův obecních, též místo chování vojáků, bude týž Žid povinen ročně složit 1 zl. 3 kr. A tak sedí v zaplaceném a nemá žádný nic na tom domku co povyhledávati.

Poplatek z krámů.

R. 1717 zavázali se smlouvou dva Židé, že budou k obci kasejovické odváděti každoročně z míst neb krámů 7 kníž dobrého papíru, aby na místech jim vykázaných o jarmarcích aneb trzích své krámské zboží svobodně prodávati mohli.

Židé v Kasejovicích r. 1719.

1. Marek Samuel, z rodu Jakub, obch. peřím a plát-nem. Člen 6.
2. Lóbl Samuel, z rodu Jakub, rodák zdejší, 5 členů.
3. Abraham Pisecký, z rodu Ruben, sklenář, 8 členů, rodák zdejší.
4. Israel Berlik, z rodu Jakub, koňský handlíř, 4 čl.
5. Herzigy Berlik, z r. Mojžíš, 5 čl., koňský handlíř, rodák zdejší.
6. Mojžíš Taysehl, z r. Levy, koňský handlíř a peřím. Bydlel v Kasejovicích 21 let.
7. Markus Hartti, z r. Aron, 3 čl., obch. peřím, rodák zdejší.
8. Samuel Mates, rodák, 3 členi.
9. Tomáš Lebl, z r. Levi, obch. peřím, 4 čl., rodák.
10. Josef Mates, rodák, z r. Levi, obch. peřím.

11. Štastný Resanský, z r. Benjamin, rodák, obch. kožemi a plátnem, 2 čl.

12. Jakub Markus, obch. peřím, z r. M., bydlel zde 35 let.

13. Heřman Leder, z r. Levi, bydlel zde 23 let, 2 čl.

14. Heřman Samuel, rodák, z r. Levi, obch. peřím a vlnou, 11 čl.

15. Herschl Mates, rodák, z r. Isak, 3 čl., obch. peřím.

16. Elias Herschl, obchodník peřím, rodák, 3 čl.

17. Jakub Pisecký, z r. Jakub, sklenář, 3 čl., bydlel zde 40 let.

Suma členů 75.

Synagoga (vnějšek)

Založení nového židovského města.

Na Židy, pokud bydleli společně s křesťany, docházely na vrchnost stále stížnosti. Mezi nimi stěžoval si také zdejší kaplan Ant. Pánek na ně, jak se nelušně chovali, když šel jednou k nemocnému, a jak na něho pokřikovali.

Pro takové a zajisté ještě jiné pohoršení, které spolubydlení Židů s křesťany způsobilo, nařídil hrabě Clary, tehdejší poručník dětek Kuniglovských, aby Židé zůstávali odděleně od křesťanů a za tou příčinou poslal svého Buchhalteru Bartoloměje Wurfnera s lnářským hejtmánem Matějem Forstmajerem do K., aby vyhledali vhodné místo, kde by Židé byli sami pro sebe. I ustanoveno jest jim za obydlí místo na obecních gruntech pod rybníkem pivovarským. Místo to bylo původně 474 sáhů dlouhé a tolikéž široké. Na tomto místě postaveno původně, tuším, jen 6 domků, kterýžto počet vzrostl během let na 13. A tyto domky dřevěné, šindelem a došky kryté, vykázaný Židům za obydlí. Takovým způsobem povstalo tak zvané židovské město asi v letech 1726. Toho roku bydlelo v žid. městě 25 mužských Židů.

R. 1763 žid. obec, majíc k tomu dobrý zřetel, že jedné každé obci na tom nejvíce záleží, aby pro ctinostné zvedení dětek jedno místo pro vystavení domů, v němž by Boha znáti, jemu sloužiti, sebe pro dobré obecně a k svému budoucímu dobrému a prospěchu civičili, vyznamenání býti mohlo, usnesla se k zachování svého starožidovského synagogy na svůj náklad nejenom svou židovskou synagogu nad čtyřmi domky v prostředku města žid. vyzdvihnouti a vystavěti a uvnitř krásnou malbou, lampami a jinými po-

řebnými věcmi ozdobiti, ale i také, aby v určitém čase starožidovské náboženství dokonaleji a horlivěji vykonáváno býti mohlo, pro vychování a zaopatření svého kantora neb Rebe na svůj náklad pod tou synagogou obecní dům vystavěti nechá, v kterémžto židovské děti obojho pohlaví svému náboženskému i literárnímu učení se náležitě civičili.

Jména Židů v Kasejovicích z r. 1815—1820.

1. Jakub Sabbath.	11. Synagoga.
2. Kateřina Bayer.	12. Markus Feldman.
3. Isák Rudinger.	13. Franziska Rosenfeld.
4. Abraham Levy.	14. Zachariáš Herzig.
5. Isák Schwager.	15. Isaiáš Lewy.
6. Michl Lederer.	16. Michel Orlik.
7. Israel Levy.	17. Joachim Sonnen-
8. Judita Pinkas.	schlein.
9. Nathan Adler.	18. Eliáš Ohrenstiel.
10. Abraham Stern.	19. Seligman Ohrenstiel.

Židovský bál.

Zajímavá zpráva o žid. bále v K., obdvaném dne 24. dubna 1799 právě o Velikém pátku, konaném proti dvornímu dekretu ze dne 2. března 1796, a i nařízení ze dne 15. února 1799, zachovala se v policejním protokolu.

Táž muzika konala se v domě Žida Jakuba Baše Nr. XVII. Toho roku totiž oslavována v domě slavnost Purim právě o Velikonočích, ale s hudbou a tancem. Vše přitane vyšetřována. Majitel domu vymlouval se, že o tom nevěděl a poukazoval na velká svá břemena kontribuční a životní. Soud na tyto výmluvy nešbal a vynesl následující rozsudek 4. května r. 1799:

Maj. domu Jakub Baš odsouzen k pokutě 10 říš. tolarů, Isák Freund a Ezechiel Orenstiel, každý po 4, Akomedy a 8 říš. tolarů, pro místní chudinský ústav, sluha Gabriel Neuman 10 ran holí, rabín 3 denní domácí vězení obdrželi, ostatním však, kteří při tom tanci byli, a sje: Jakub Finta, Israel Löwy, Israel Bayer, Abraham Stern, potom i služebníku Gabriel Neumanovi, který o zákazu muziky dobře věděl a zároveň i tancoval, určen byl trest 7 zl. 30 kr. a každý msel složit do chudinského ústavu 2 říšské tolarů.

Za druhé: Městský představený se omlouval, že v tu dobu nebyl doma v Kasejovicích, policajkomisar Jan Jedlička dostal důtku, že příhodou tu sám nehlásil a porožením mu úřadem krajským zbavením místa, kdyby ještě jednou něco podobného zapomněl hlásiti.

Konečně všech pět muzikantů odsouzeno: jedenkaždý obdržel 12 hod. arrest.

Změny r. 1848 učinily Židy úplně rovnými s obyvatelstvem křesťanským. Před t. r. zůstávali v 21 domech v K. v žid. městě tyto Židé:

1. Jakub Bajer,	10. Herman Teichlinger
2. Aron Bajer,	11. Synagoga,
3. Isák Rudinger a	12. Markus Feldman,
Isák Freund,	13. Israel Rosenfeld,
4. Filip Gottlieb a dě-	Markus Rosenfeld,
čci Mojžíše Levy,	a Alexander Levy.
5. Josef Svager,	14. Zachariáš Herzig.
6. Bernard Lederer a	15. Isaiáš Levy,
Jakub Lederer,	16. Samuel Orlik,
7. Simon Freund,	17. Aron Basch a jeho
8. Vilém Pinkasa a	matka Marie Basch,
Abraham Lederer,	18. Jakub Ohrenstiel,
9. Samson Adler,	19. Israel Ohrenstiel.

Kromě těchto Židů byli zde ještě tyto: Julius Levy, Simon Rosenfeld, Israel Beneš, Karel Glücksmann, Simon Stolberger, Herman Kohn.

Rychtáři židovští.

V čele obce stáli též rychtáři, volení vrchností, a mezi jinými jejich povinnostmi bylo také vybíratí od Židů kontribuci. Z rychtářů známe:

Lajbl byl r. 1676 již 18 let starším, r. 1679 byla volba starších, 1691 Smul Lajbl, 1697 Jakub Resanský a Lajbl Šmule, starší, 1763 Volf Markus, 1763 Josef Samuel Skákalik, 1783 Josef Moses, 1790 Salmek a Josef Samuel, 1795 Jakub Wass Salamon, 1814 Michael Orlik, židovský představený, 1818—1830 Seligman Ohrenstiel, vrchní rychtář, 1836/37 Aron Basch.

Od r. 1788 začaly se psáti matriky. Z rahinů známe pouze r. 1651 Salamon a r. 1783 Jakuba L a z a r a, rabína. R. 1784 zřízení tak zvaní krajsí rabína.

Isak Sabat, geprüfter Beschneider, 1835—1853. David Kohn, 1848—1854.

Dr. Filip Bondy, rb. v K., asi 1869 (?).

Jakub Lederer

Eduard Rudinger

Učitelé, pokud jsou známi:

Již 1766 byl zde kantor: Jakub Her Levy, Schulmeister, 1785. Juda Stern, Schulmeister, 1797. Levi Steiner, 1840. Marek Bloch, 1842—1844. Židé mivali své výběřci daně. Takovým byl Hastrln, výběřci potravín, 1792, r. 1799 Glückmann, a své účetní: Zachariáš Herzig, Rechnungsführer 1836/37. Synagoga byla po r. 1818 znovu zřízena. R. 1825 opravená.

Hřbitov (starý část)

Škola nová vystavěna 1828 o jednom poschodí. Až do r. 1864 musely žid. děti navštěvovati také křesť. školu, a sice třikrát v týdnu. R. 1864 byla žid. škola od katolické oddělena a stala se samostatnou školou

dvoutřídní, majíc mimo rabína též dva podučitele. Spítal byl pro chudé a nemocné Židy. Lázeň rovněž měli Židé ve svém městě. Také hostinec. Lékaře měli také svého času. V letech 1836—1838 byl zde lékařem Heřman Lewy, nar. 1818, zkušený doktor, načež v l. 1842—1860 byl ranným lékařem v Radomyšli a potom žil na odpočinku v Písku, kdež

zemřel. Jakub Gartenzaum, Wundarzt, 1853—1854 až 1867. Hřbitov v za městem se nalézající byl několikrát rozšiřován. R. 1764 dali Židé za kus místa obci kasejovické, tuším pro jeho rozšíření, 30 zl. Rozšiřován r. 1808, potom r. 1836. Na hřbitově se pochovávají nejen domácí zesnulí Židé, ale i z okolí, jako ze Lnář, Blatné, Kadova.

Kladno.

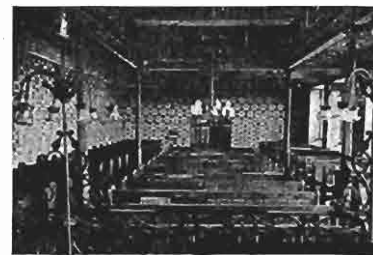
Marek Löwner
(býv. starosta)

Vítězslav Löwner
(býv. starosta)

Rb. Dr. Michael Wolf

Synagoga (vnitřek)

Moritz Berka

Alexander Baum

Eduard Löwy

Adolf Löwy

Friedrich Flusser

Moritz Löwy

Josef Porges

Dr. Eugen Löwy

Josef Feigl

Rb. Dr. Mořice Müller

Vrchal Fed. Arnošt Berka

I. Schleišner

Dr. Isidor Fläischer